

גלי יונרות לעירון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
שנת השבע עשרה
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה
מהדורה מיוחדת בשביל ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחנוך ותרבות תורניים בגולה

תזריע-מאורע (תשי"ח)

פרק י"ג

א. שאלה כללית

רשב"ם ב' ד"ה אדם כי יהיה בעור בשרו:
כל פרשיות נגעי אדם ונגעי בגדים ונגעי בתים ומראותיהן וחשבון הסגרם
ושערות לבנות ושער שחור וצהוב - אין לנו אחר פשוטו של מקרא ולא כלום
על בקיאות דרך ארץ של בני אדם, אלא המדרש של חכמים וחוקותיהם
וקבלותיהם מפי החכמים הראשונים הוא העיקר.

הטוה דבריו אלה לדבריו בהקדמתו לפי משפטים:

שמ"כ"א

ידעו ויבינו יודעי שכל, כי לא נאמרו לפרש הלכות אע"פ שהם עיקר,
(כי מיתור המקראות נשמעין ההגדות וההלכות) ומקצתן ימצאו בפרוש רבנו
שלמה אבי אמי זצ"ל. ואני לפרש פשוטן של מקראות נאמרי, ואפרש הדינין
וההלכות לפי דרך ארץ...

בשתי מגמות מנוגדות רושח הרשב"ם לפרש את פרשתנו ואת פרשת משפטים,
הטבר אלו הן המקומות ולמה בחר בכל מקום ללכת בדרך בה הלך?

ב. אדם כי יהיה בעור בשרו סאת או ספחת או בהית

והיה בעור בשרו לנגע צרעת...

ערכין ס"ו ע"א: א"ר יוחנן על שבעה דברים נגעים באים: על לטון הרע ועל
ספיכות דמית, ועל טבועת טוא, ועל גלוי עריות, ועל מסות הרוח ועל צרות
העין ועל הגזל.

- 1) התוכל להביא ראיות מתוך ספרי הנ"ך כי הנגעים באים על אלה?
- 2xx) כמה מן המפרטים מוצאים ראיה בפרשיותינו (תזריע ומצורע) לראשון?
להמטי ולטסי. עבור על פרשיותינו (ועל רש"י) ומצא מה הראיות?
- 3x) בעל "צידה לדרך" שואל: מה ראו חז"ל אשר הם אמת ודבריהם אמת,
טוהריתו למצוא סבה ועילה לנגעים, ולמה לא סאלו עילה וסבה לכל
תחלואים?

ג. אדם כי יהיה בעור בשרו סאת או ספחת או בהרת

והיה בעור בשרו לנגע צרעת...

ספורנו ד"ה סאת או ספחת או בהרת: כלן מיני צרעת ומראיהן לבן, כמו טבא
בקבלה, אין בהן ממיני הצרעת ספורו הרופאים... אמנם סאר מיני הצרעת
החזקים ספורו שהם סרסן לכל הגוף בכלל שהם נוטים אל האודם והשחרות
לא תטמא התורה כלל.

כי אלה הארבע מראות לבדנה ספורו ז"ל שהן סאת ותולדתה בהרת
ותולדתה באות בתוכחת על עון כאמרם ז"ל (ברכות): "כל טיס בו אחד
מדי מראות הללו אינן אלא מזבח כפרה אבל סאר מיני הצרעת ספורו
הרופאים לא יהיו כלל על צד מזבח כפרה, אלא יהיו בתכלית הקלקול
כסאר מדוי מצרים הרעים או מצד חטא בהנהגת המאכל והמסתה
וזולתם ולא תהיה בהם טומאה כלל.

ג. ד"ה נגע צרעת הוא

...ובהיות זה המין מן החולי לעונס, כאמרם ז"ל: "אינו אלא מזבח כפרה"
נתן זמני ההסגר לעורר אל התשובה, כאמרו (איוב ל"ו) "ויגל אונם
למוסר ויאמר כי יטובון מאון".

כלי יקר ד"ה סאת או ספחת או בהרת

בענין הצרעת יט דעות הלוקות, כי יט אומרים שהם חולי טבעי נסתר בתוך
הגוף ומבצנץ לחוץ, ויט אומרים שהכל בא על צד העונס לגלות על דעתו
הנסתרת בלבד... אם מכו רעהו בסתר בטוט לטונו ואין הבריות יודעין
להטמר ממנו, על כן הקבה"ו מפרסם על החנפים ומוציא כל רעתו לחוץ, כדי
שתגלה רעתו בקהל...

בובר: תורת הנביאים:

הצרעת היא לפי הסקפת המקרא הטומאה של עצם או של דבר הפורצת ופוגעת
באותו עצם או דבר, וטומאה - פרוטה ערעור היחס שבין אלוהים ובין האדם.

- 1) היט הבדל בין דעות המפרטים הטונים שהובאו כאן או שהתכוננו כלם לדעה אחת בסיבה של מחלה זו?
- 2) לדעת הירט מורה שמם של מחלות אלה על טיבם כעל משהו שלוח מאת ה' לעורר למוסר. כיצד?
- 3) לדעת בעל הכלי יקר מורה שם המחלה על ההסבר הניתן לה בדבריו לדעת היט אומרים הטני. כיצד?
- 4) בעל כלי יקר רוצה ליטב בדבריו גם פליאה סגנונית שבפסוקנו. איזו היא?
- 5) הבא ראה מפי בניאיכ ראטונים שהבאת נגעים אלה הבאים לעורר אדם על מטייתו מדרך הטוב - חסד ה' עם ישראל הן?

ד. ג' וראה הכהן את הנגע בעור הבטר וטער בנגע הפך לבן...

בעל טפ עולב: אע"פ שאמר "את הנגע" שם, מכל מקום לפי שהכתוב חלק בין נגע לנגע, אם טער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמוק - וטמא אותו, ואם עמוק אין מראה וטערה לא הפך לבן - והסגיר; ובהלוקה השניה מפורט "בהרת"; ממילא גם החלוקה הראשונה על כרחך בהרת תדבר, כי כל חלוקה וטכנודה בענין אחד מחולקים...

כמו שכתב הראב"ע בפ' בטלה (טמ' י"ז ז') ד"ה משה ומריבה: בעבור טני דברים הנזכרים ומטפט לטון הקודש כאשר יזכיר טני דברים יחל לעולם מהטני, שפוא הקרוב כמו (יהוטי כ"ד ד') "ואתן ליצחק את יעקב ואת עטו" ואח"כ "ואתן לעטו את הר טעיר ויעקב ובניו ירדו מצרימה". וכבר הזכיר תחילה "מטה" ואחר כך "מריבה" וטב לפרט קריאת "מריבה" על ריב בני יטתאל עם משה, וקריאת מטה על נטותם את ה'.

- 1) הסבר מה בפרקנו מוסבר ע"י הכלל הזה?
- 2) הבא דוגמאות נוספות מתוך התנ"ך לכלל זה?

ה. טאלות בראב"ע

- 1) ג' ד"ה הפך לבן: טעמו נהפך ללבן
- 2) א) מה קטה לו, היט יכולת לפרט פסוק זה פירוש אחר? איך?
- ב) א) מה ראה ראב"ע לפרט כאשר הוא מפרט? מה קטה לו?
- ב) א) מה קטה לו?
- ב) כבר עמד ראב"ע על קטי כזה בפסוקים ראטונים של פרקנו. היכן?
- א) כמה טוסה ראב"ע כאן מן הפירוש המקובל?
- ב) מהי "הטענה" ונגד מי נטענת הטענה הזו?
- ג) מה ענין תהלים ק"ז כ' לפרוטו?
- 2) א) ט' והובא: האדם כחברו
- 3) ט"ו" וטעם "וטהר את הנגע": בדבור, טאותו הנגע לא יטמא איריט.
- 4) י"ט " צרעת: מחלה, וכן "וטלחתי את הצרעה" (טמ' כ"ג כ"ח) ואין מלת "וטלחתי" טענה, כי הנה (תהלים ק"ז כ') "יטלח דברו" (טמ' ט' י"ד) "אני טולח את כל מגפותי" (תהלים ע"ח מט) "יטלח במ חרון אפו"

ד. י"ג כולו הפך לבן טהור הוא.

סנהדרין צ"ז ע"א: תניא רבי נהוראי אומר: דור טבן דוד בא בו, נערים ילבינו פני זקנים, וזקנים יעמדו לפני נערים. בת קמה באמה וכלה בחמותה ופני הדור כפני הכלב ואין הבן מתביט מאביו.

תניא רבי נחמיה אומר: דור טבן דוד בא בו העזות תרבה והיוקר יעות והגפן יתן פרו והיין ביוקר (רט"י: אע"כ יהיה היין ביוקר שלא יהיה בפרי עצמו ברכה. לטון אחר: טיהין הכל רודפין אחרי היין ומטכרין ומתיקר, אע"פ טרוב יין בעולם.) ונהפכה כל המלכות למינות ואין תוכחה. (רט"י בגמ' טוסה: אין לך אדם טיוכל להוכיח טכולם נפסלים בחסא וכטמוכיהו, אומר לו: אתה כמוני.)

מטייע ליה לר' יצחק דאמר ר' יצחק: אין בן דוד בא עד טתהפך כל המלכות למינות. אמר רבא: מאי קרא? "כולו הפך לבן טהור הוא". מהו הפירוש הניתן כאן ע"י חז"ל לפסוקנו?

טאלות המסומנות x קטות והמסומנות xx קטות ביותר, יפתור כ"א לפי הבנתו. טטובות יט לטלוח לנחמה ליכוניץ, הסתדרות הציונית העולמית המחלקה לחנוך ותרבות תורניים: בנגלה, ירוטלים, ת.ד. 92.